

Mat og radioaktivitet: Ole Robert Reitan besøkte Folhol gård i Hedmark for å fortelle om avtalen mellom garden og butikk-kjeda denne sommaren.

Foto: Siri Juell Rasmussen

Landbruk

Rema-kritikk får støtte

Professor Brit Salbu ved NMBU gir støtte til Nibio-forskar sin kritikk av Rema 1000-samarbeidet med Fokhol gård på Hedmark.

«Vi er på trygg grunn», svarte Rema 1000 etter at Nibio-forskaren Arne Grønlund i eit lesar-brev i Nationen hevda at butikk-kjeda vil kome til å selje økomat med giftstoff. Bakgrunnen for munnhoggeriet er at Rema i sommar gjorde ein leveringsavtale med Fokhol-gård på Hedmark. I innlegget sitt i Nationen hevda Nibio-forskaren at Salbus rapport viste at Rema 1000 gjennom samarbeidet med Fokhol-gård ville kome til å selje matvarer med «meir og ikkje mindre giftstoffer.» Bakgrunnen for påstanden var ein forskingsrapport frå forskarar ved Norges Miljø og Biovitenskaplige Universitet (NMBU) og Nibio frå 2013.

Nytt forskingsprosjekt

– Rapporten vår indikerer at det kan vere høgare overføring av radioaktivitet og tungmetall

til økologiske grønnsaker, seier Salbu. Ho er professor ved fakultet for miljøvitenskap og naturforvaltning ved NMBU og hovudforfattar av rapporten «Sporelementer og radionuklider i økologisk dyrkede grønnsaker» frå 2013.

– Gir rapporten dykkar grunnlag for ein generell konklusjon om at økologisk dyrka grønnsaker tar opp meir radioaktivitet og tungmetall?

– Rapporten indikerte at dette er eit problem som må kartlegast meir grundig. Difor er det sett i gang eit femårig samarbeidsprosjekt mellom Nibio og NMBU for å fastlegge overføring av radioaktivitet og tungmetallar frå jord til planter og korleis dette blir påverka både av jordtype, plantearter og driftsformer og korleis ein kan unngå dette.

Senteret ho er leiar for har status som Senter for fremragende forskning og dei forskar på effekten av radiaktivitet i miljøet, også i samvirke med andre miljøgifter som tungmetall.

Alunskifer

Fokhol gård på Stange i Hedmark ligg på alunskiferjord.

Landbruk og jord

«Innhaldet av radioaktivitet i jorda vere bortimot 30 gongar høgare enn det som er definisjonen på radioaktivt avfall.»

Brit Salbu, professor ved NMBU

– Alunskifer og svartskifer inneheld naturleg radioaktivitet som uran og dotterprodukt som radium, radon, polonium og radioaktivt bly og fleire tungmetall som kadmium, bly og nikkel, seier Salbu.

Ho viser til at føresegnene til Forureiningsloven vart endra i 2011 og at radioaktive stoff no er regulert som miljøgifter.

– Når ein no byggjer tunnell gjennom alunskifer Riksveg 4 på Hadeland må ein ha konsesjon for å ta ut lausmasse, ein må ha deponi og kontroll med avrenninga. Litt høgare opp, på Hamar-sida er uranmengda i jorda vesentleg høgare og på område der ein driv med økologisk landbruk kan innhaldet av radioaktivitet i jorda vere bortimot 30 gongar høgare enn det som er definisjonen på radioaktivt avfall, seier Salbu. Dette er jo et paradoks, seier Salbu.

Øko og overføring

– Er dette ei problemstilling som gjeld spesifikt for økologisk mat frå dette området, eller handlar det om ei generell utfordring med

Fakta

Økologiske grønnsaker og tungmetall

• Rapporten «Sporelementer og radionuklider i økologiske grønnsaker», er laga av forskarar ved Norges Universitet for miljø- og Biovitenskap (NMBU).

• Rapporten undersøkte om utvalde økologiske grønnsaker i alunskiferområde har høgare konsentrasjonar av spormetall, arsen og radionukjelder enn konvensjonelt dyrka grønnsaker i same område.

KJELDE: NMBU

matproduksjon på jord med naturleg radioaktivitet?

– Overføringa vil variere for ulike jordarter, ulike plantearter og ulike driftsformer. Kunstgjødsel og kalking vil som regel redusere opptaket av både tungmetaller og radioaktive stoffer, seier Salbu.

Astrid Sverresdotter Dypvik
astrid.dypvik@nationen.no